

*Дерев'яно Богдан Володимирович,
професор кафедри господарського та екологічного права
Донецького юридичного інституту ВМС України*

ПРОПОЗИЦІЇ ЗМІН ДО ГОСПОДАРСЬКОГО ТА ПОДАТКОВОГО КОДЕКСІВ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день Господарським кодексом України (далі – ГК України) регулюються відносини, що виникають при здійсненні підприємництва або некомерційної господарської діяльності. У тому числі ГК України у статті 12 передбачає застосування державою різноманітних засобів і механізмів регулювання господарської діяльності, необхідних для реалізації економічної політики, виконання цільових економічних та інших програм і програм економічного і соціального розвитку [1]. При цьому у частині 1 статті 12 ГК України не уточнюється по відношенню до кого держава їх застосовує. У частині 2 статті 12 ГК України названо основні засоби регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання. Їх перелік не є виключним. І вони застосовуються державою безпосередньо до суб'єктів господарювання. Тому вони є прямими. Але також держава може застосовувати засоби регулюючого впливу до інших учасників відносин у сфері господарювання, які знаходяться у певних відносинах із суб'єктами господарювання. Через це держава опосередковано впливає на діяльність першого суб'єкта господарювання. Тому такі засоби регулюючого впливу можна вважати непрямими. Прикладами таких засобів можуть бути пільги, які надаються інвесторам, по відношенню до яких цікавий державі суб'єкт господарювання є реципієнтом; це можуть бути цільові кредити, які надаються державою споживачам послуг цікавого державі суб'єкта господарювання; це можуть бути перевірка та видання документів, що

підтверджують якість чи фаховість працівників суб'єкта господарювання, їх відповідність певним вимогам чи стандартам, що сприятиме підвищенню або зниженню попиту споживачів на товари (роботи, послуги) цікавого державі суб'єкта господарювання. А це свідчить про необхідність внесення змін і доповнень до статті 12 ГК України.

Законом України від 4 лютого 2005 року № 2424-IV було внесено зміни до ГК України, якими скасовано наявність статусу суб'єкта господарювання у відокремлених підрозділів господарських організацій. Це є невірним, оскільки: 1) у статті 15 Податкового кодексу України (далі – ПК України) вони виступають самостійними платниками податків; 2) сфера освіти підтверджує, що: 2-1) в Україні діють об'єднання відокремлених підрозділів господарських організацій (наприклад, об'єднання бібліотек ВНЗ системи МВС), в яких вони самостійно укладають договори про співробітництво та організують управління діяльністю об'єднань; 2-2) в Україні активно діють зі значною часткою компетенції окремі види відокремлених підрозділів, наприклад, юридичні клініки ВНЗ; 2-3) у європейських країнах, зокрема у Сербії й інших країнах колишньої Югославії і університети, і їх структурні підрозділи – факультети, мають статус юридичної особи; 3) Т.О. Мацелик до системи суб'єктів адміністративного права України відносить: індивідуальних суб'єктів, яких можна розподілити на індивідуальних суб'єктів із загальним та спеціальним адміністративно-правовим статусом, і колективних суб'єктів, яких можна розподілити залежно від наявності публічно-владних повноважень на суб'єктів, які реалізують публічний інтерес і суб'єктів, які реалізують власні інтереси (об'єднання громадян, підприємства, установи організації та *їх структурні підрозділи*) [2, с. 163]; 4) А.Г. Бобкова на підтвердження наявності у відокремлених підрозділів статусу суб'єкта господарювання наводить обов'язок на основі статті 14 Закону «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»

отримувати копію ліцензії у порядку, як і для господарської організації [3]; наявність у структурних підрозділів відокремленого бухгалтерського балансу в силу частини 8 статті 19 ГК України [1]; судову практику, що вказує на виступ у господарських судах в якості позивача або відповідача відокремленого підрозділу [4, с. 32]. У зв'язку із викладеним необхідні зміни до норм статей 55; 64; 132; 133; 138; 342; 378; 396 ГК України.

Для підвищення можливостей для конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів господарювання на внутрішньому і зовнішніх ринках важливе значення має збільшення капіталізації останніх. На перше місце виходить укрупнення майнової бази вітчизняних суб'єктів господарювання, у т.ч. за рахунок залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій. За великим рахунком, якщо не забезпечувати усіх вітчизняних суб'єктів господарювання матеріальними та іншими активами, то хоча б сприяти цьому повинна держава. Проте через обмежені державні фінансові ресурси часто інвесторами виступають українські і зарубіжні суб'єкти господарювання та громадяни. Інвестують вони із власної ініціативи і з певною власною метою. Ця мета може мати позитивну природу, а може і навпаки. Наприклад, іноземні суб'єкти господарювання і громадяни-іноземці можуть безоплатно надавати українським суб'єктам господарювання майно, що є морально або фізично застарілим; що вимагає непомірних за сучасними вимогами витрат енергії та інших ресурсів; що не виконує належним чином своїх функцій тощо. Таке майно входить до загального обсягу внутрішніх або іноземних інвестицій. Проте менша частина майна, що передається українським суб'єктам господарювання іншими суб'єктами, має інноваційний характер. Таке майно пропонуємо вважати перспективними майновими активами. Питання щодо їх інноваційності та перспективності повинні визначати фахівці у межах профільних міністерств, види і компетенція яких вимагають окремого дослідження. А для стимулювання економічного інтересу наявних і

потенційних інвесторів, які передають українським суб'єктам господарювання перспективні майнові активи, пропонуємо закріпити у ГК України їх визначення, а в ПК України – їх визначення та податкові пільги для інвесторів. Можна запропонувати норму, згідно з якою при обчисленні витрат, понесених платником податку на прибуток, вартість прогресивних майнових активів обраховується у подвійному розмірі (у звичайному випадку – в одинарному).

У відповідність із нормами ГК України та ПК України у майбутньому повинні бути приведені закони та підзаконні НПА України.

Література:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 436—IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18—22. — Ст. 144.
2. Мацелик Т. О. Суб'єкти адміністративного права: поняття та види / Т. О. Мацелик // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). — 2009. — № 3(46). — С. 159—164.
3. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 1 червня 2000 року № 1775—III / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 36. — Ст. 299.
4. Бобкова А. Г. Щодо правового статусу відокремлених підрозділів господарських організацій / А. Г. Бобкова // Экономико-правовые исследования в XXI веке: практика применения Хозяйственного кодекса Украины и направления развития правового регулирования хозяйственных отношений (к 7-й годовщине принятия Хозяйственного кодекса Украины) : матер. четвертой межд. науч.-практ. интернет-конф. (г. Донецк, 23-30 марта 2010 года) / науч. ред. В. К. Мамутов; НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. — Донецк : Ноулидж, 2010. — С. 30—33.